

Vershil moet er zijn

Weststellingwerf: waarheen, waarvoor? Visie op de toekomst van de gemeente Weststellingwerf

DATUM

6 januari 2016

REFERENTIE

Vdp Grt 2016.002

In de eerste sessie met de gemeenteraad hebben wij de aanwezige leden gevraagd de gemeente te vergelijken met een dier. In overweldigende meerderheid werd gekozen voor een koe.

INHOUDSOPGAVE

1.	Achtergrond	3
2.	Opdracht	3
3.	Traject	3
3.1	Identiteit: Wat voor gemeente is Weststellingwerf?	4
3.2	Bestuurlijke en ambtelijke ambities: Wat voor gemeente wil/ kan Weststellingwerf zijn?	4
3.3	Burgers en organisaties: Waar en op wie is Weststellingwerf aangewezen?	4
3.4	Buitenstaanders	4
4.	Identiteit.....	4
4.1	De canon van Weststellingwerf	5
4.2	Het verschil	6
4.3	Tussengebied	8
4.4	Bestuurlijke entiteit.....	8
4.5	Wat behoort niet tot de identiteit?	8
5.	Leeswijzer bij de scenario's	9
5.1	Documenten	9
5.2	Uitdagingen	10
6.	Vijf scenario's voor de toekomst van Weststellingwerf.....	12
	Scenario 1 Zelfstandig, maar niet alleen	13
	Scenario 2 Poort van Friesland.....	13
	Scenario 3 De som der delen versterken door te verdelen	14
	Scenario 4 De logica van de Stellingwerven	14
	Scenario 5 Saksenland	15
7.	Leiderschap	15
8.	Tot slot	15
	BIJLAGEN	17
	Bijlage 1 Gebruikte documenten	17
	Bijlage 2 Visie: Het traject, samenvatting op hoofdlijnen van de sessies.....	19

1. Achtergrond

De gemeenteraad van Weststellingwerf heeft in mei 2015 besloten dat zij behoefte heeft aan een politiek bestuurlijke visie op de gemeente Weststellingwerf. De evaluatie van de OWO-samenwerking (de gemeenten Weststellingwerf, Ooststellingwerf en Opsterland) door het bureau CodeSamen heeft geleid tot een situatie waarin het waardevol is om verschillende opties nog eens in ogenschouw te nemen. Die opties betreffen zowel samenwerkingspartners, als de vorm en de intensiteit van de samenwerking. Daarbij speelt de wens van het College om de OWO-samenwerking vastere vormen te geven, wellicht in de vorm van een ambtelijke fusie.

Bij het vormgeven van de samenwerking zijn meer varianten aan de orde. Het varieert van voortzetting van de huidige OWO-samenwerking tot varianten waarbij zowel een ambtelijke- als een bestuurlijke fusie ter tafel ligt. Bij de keuze van partners gaat het niet alleen om Ooststellingwerf en Opsterland, maar zouden ook andere partners in de regio in beeld kunnen zijn.

Deze visie is een leidraad en een input om keuzes te maken. Het moet daarmee de gemeente Weststellingwerf vanuit haar eigen positie helpen om keuzes te maken voor de toekomst. Het rapport van CodeSamen is daarbij één van de basisdocumenten voor deze visie.

2. Opdracht

Bij het tot stand komen van de visie zijn wij vooraf in oktober 2015 en gedurende het traject in de laatste maanden van 2015 begeleid door Werkgroep Visie met een aantal geselecteerde gemeenteraadsleden, een wethouder, de burgemeester en de gemeentesecretaris. Deze werkgroep heeft de volgende opdracht geformuleerd:

Stel een politiek bestuurlijke visie op voor de gemeente Weststellingwerf met als centrale vraag: wat voor gemeente wil en kan Weststellingwerf zijn?

Deelvragen daarbij zijn:

- *Wat voor gemeente is Weststellingwerf?*
- *Wat voor gemeente wil/ kan Weststellingwerf zijn?*
- *Waar en op wie is Weststellingwerf daarvoor aangewezen?*
- *Welke ambtelijke en bestuurlijke organisatie past bij het resultaat van a en b?*

3. Traject

We schetsen het traject vooraf op deze plek om een reden. Het traject is wellicht net zo belangrijk geweest als dit rapport. De bijeenkomsten hebben veel mensen binnen en buiten de gemeente op een denkspoor gezet dat niet eerder op deze wijze bewandeld was. In ieder geval was er betrokkenheid en bezinning binnen en buiten het gemeentehuis. En die betrokkenheid en bezinning was aan alle kanten voelbaar en nuttig.

Wij hebben de hier beschreven sfeer van het traject proberen vast te leggen en te continueren in dit rapport. Verwacht dus geen ambtelijke nota of een wetenschappelijk verhaal. Dit is een visie, met af en toe de speelsheid die daarbij hoort.

Het traject omvatte in korte tijd een aantal geanimeerde bijeenkomsten. Deze zijn te clusteren rond de volgende thema's.

3.1 Identiteit: Wat voor gemeente is Weststellingwerf?

Met een aantal geselecteerde historici hebben wij getracht de identiteit van Weststellingwerf te ontdekken. Daarvoor hebben wij tevens enige bronnen en documenten bestudeerd. Dat heeft geleid tot een *Canon van Weststellingwerf*.

3.2 Bestuurlijke en ambtelijke ambities: Wat voor gemeente wil/ kan Weststellingwerf zijn?

De ambities van de gemeente zijn verwoord in het Collegeprogramma en andere visiedocumenten van de afgelopen jaren. Een analyse van deze documenten (zie bijlage 1) en gesprekken met de gemeenteraad, het College en het brede ambtelijk management hebben een beeld gegeven van de dilemma's waar Weststellingwerf voor staat.

3.3 Burgers en organisaties: Waar en op wie is Weststellingwerf aangewezen?

Met burgers uit de maatschappelijke sectoren Economie/agrarische sector, Welzijn, Recreatie/Toerisme en Maatschappij/cultuur hebben wij per sector een gesprek gevoerd en vervolgens een gemengd gesprek met alle sectoren.

Ook hebben wij een G-300 bijeenkomst belegd. Wij hebben willekeurig 300 mensen benaderd om een avond gestructureerd, maar vrijuit over de toekomst van Weststellingwerf te praten. De opkomst viel tegen, de avond zelf zeker niet.

3.4 Buitenstaanders

We hebben tevens een *Veldtocht Visie* gehouden met buitenstaanders. Het betrof mensen die de gemeente en de regio van buitenaf beschouwen. Zij hebben dat gedaan door een middag de gemeente als het ware te doorgronden, letterlijk door een veldtocht, maar ook in twee bijeenkomsten.

We hebben gedurende het traject tussendoor regelmatig aan u, aan de gemeenteraad en in de startbijeenkomst van de *Veldtocht Visie* gerapporteerd over de gesprekken. De, u grotendeels bekende, eindpresentatie daarvan is een verdere uitbouw van wat u al kent en treft u als bijlage aan bij dit rapport.

Om de kracht van het gelopen traject te benadrukken hebben wij deze rapportage kort en bondig gehouden.

4. Identiteit

Een zoektocht naar visie is ook een zoektocht naar identiteit. Wat betekent "Weststellingwerf" eigenlijk, waar denken bewoners en buitenstaanders aan als dit begrip boven komt? Wat is er anders aan identiteit in vergelijking met de omliggende gemeenten en ook met de verschillende gebieden binnen Weststellingwerf?

Er vallen dan drie hoofdzaken op: het benadrukken van verschillen, het zijn van een "tussengebied" en het begrip "bestuurlijke entiteit". Deze drie hoofdzaken werken wij hieronder verder uit, aangevuld met een aantal zaken die juist niet tot de identiteit van Weststellingwerf blijken te behoren. Om die identiteit te duiden, beginnen we met de *Canon van Weststellingwerf*.

4.1 De canon van Weststellingwerf

Als start van het visietraject hebben wij een aantal lokale historici gevraagd de canon van Weststellingwerf op te stellen. Wij hebben daarbij vanuit onze historische kennis ondersteund en daarbij aan de hand van tips van de historici en één van de wethouders ook enig onderzoek gedaan. Daar kwamen de volgende vier punten uit:

➤ *Gerichtheid op het Saksische land*

Pas in de jaren vijftig werd dwars door de Rottige Meente een weg aangelegd, van Wolvega naar de Noordoostpolder, de huidige N 351 of Pieter Stuyvesantweg. "Het Zuiden", het Saksische land, is bepalender dan de Oost-West verbindingen, de zanddijken in het veen die zo lopen. Dit heeft betekenis. Het gebied lijkt met de rug naar het Friese toe te leven. Dit ondanks het feit dat de Stellingwerfen al sinds 1504 formeel bij Friesland horen.

Uitgaan, winkelen en de culturele oriëntatie was en is meer gericht op het Steenwijkerland. Dat geldt met name voor het gebied rond Noordwolde, dat ook een oriëntatie op de aangrenzende Drentse regio kent. Ook het winkelpubliek richting de grote bedrijven op de industrieterreinen komt uit het Steenwijkerland tot aan Zwolle toe of uit de polders.

De Tjonger is dus vooral mentaal vrij diep. Of de Kuunder (de Saksische benaming voor de Tjonger).

➤ *Taal*

Het Saksisch wordt met trots gesproken en beleefd. Dat ziet bijvoorbeeld de bezoeker van het gemeentehuis onmiddellijk bij binnenkomst. De taal is eigen aan het gebied. Het verbindt met het Zuiden, het Saksische achterland, dat eigenlijk voorland is. De taal sluit af naar het Noorden, waar een stevige en activistische taalpolitiek aan de orde was en is in Friesland. In de jaren zeventig en tachtig heeft dit geleid tot groot en succesvol verzet bij de mislukte introductie van het Fries op de basisscholen van de Stellingwerfen.

Ook op taalgebied worden de tegenstellingen weer benadrukt. De diversiteit van de taal in het gebied wordt benadrukt als groot. Het Saksisch van Noordwolde is weer heel anders dan dat ten westen van Wolvega. En, niet iedereen hoort evenveel Saksisch sprekenden in het gebied.

➤ *Trots en arm*

Het gebied is eigenlijk toevallig ontstaan, als een soort bestuurlijk restgebied als we het zo mogen formuleren. Er is een eeuwenlange bestuurlijke traditie dat er nonchalant met de autoriteit in het gebied wordt omgegaan. Vanaf de middeleeuwen lijkt niemand er raad mee te weten of iets met het gebied van Weststellingwerf te willen. Niet dat deze visie daar een eind aan maakt, maar op deze wijze beschouwd past dit visietraject wel in een lange traditie.

Van 1309 tot 1504 was Stellingwerf bijvoorbeeld in feite een onafhankelijke boerenrepubliek, de Vrije Natie der Stellingwerfen. In 1517 werd Stellingwerf gesplitst in tweeën: Stellingwerf-Oosteinde, later Ooststellingwerf en Stellingwerf-Westeinde, later Weststellingwerf. Dat is de situatie tot nu in 2015, met een korte onderbreking in de Franse tijd. Deze onafhankelijkheid in bestuurlijke zin wordt met een zekere trots gedragen.

Dat geldt ook voor de periode van het turfsteken, een tijd waarin armoede troef was. Het heeft de gemeente het grootste deel van haar huidige natuurgebieden opgeleverd. Het gebied was een deel van de veenkoloniën (veenkolonie is overigens historisch een verwarrende term die vooral herleidt naar Drentse en Groningse gebieden, maar er waren ook veenkoloniën in Brabant). De Maatschappij van Weldadigheid bracht gezinnen in armoede uit de grote steden naar het gebied. Dat lukte niet altijd. Sommige "kolonisten" verlieten de koloniewoningen en gingen in het veld wonen in plaggenhutten. Dat was een vorm van huisvesting die tot diep in de 20^e eeuw voorkwam en de mentaliteit heeft getekend. Dit is, ook buiten de gesprekken met de historici om, een aantal malen benadrukt. Overigens waren de meeste koloniën in het gebied net buiten de gemeentegrens, richting het Saksische land. Noordwolde is wel zeer gevormd door de koloniegeschiedenis.

➤ *Volkskarakter*

Uit het *trots en arm* aspect van de historische canon volgen naar inzicht van de historici logischerwijs elementen voor de wat diffuse term volkskarakter. De historici schetsen het volkskarakter als "achterdochtig meegaand" en een mentaliteit van "lijdelijk verzet". Men komt niet gauw in actie, maar als dat eenmaal gebeurt, "dan kun je er niet omheen". Dat bleek bij de eerder genoemde mislukte introductie van het Fries op de basisscholen enige decennia geleden, een landmark in de recente geschiedenis.

4.2 Het verschil

Als er iets overheerst in het traject dan is dat de dominantie van "het verschil". Zet een paar Weststellingwerfers (als er al "een Weststellingwerfer" bestaat) bij elkaar, of het nu historici, bestuurders, raadsleden, burgers en/of mensen uit het maatschappelijk middenveld zijn, al spoedig valt op dat naast de betrokkenheid en de band met het gebied vooral de verschillen worden benadrukt en in de ogen van buitenstaanders uitvergroot worden. Dat maakt elke gedachtewisseling levendig, de gesprekken waren zonder uitzondering constructief en aangenaam, maar ook niet bepaald eenduidig.

Onze bevinding is dat we de verschillen met de omgeving ook wel zien, maar dat als de gemeente Weststellingwerf plotseling temidden van Brabantse gemeentes zou opduiken, de verschillen toch veel groter zouden zijn met die gemeenten dan nu het geval is met de omliggende gemeenten. De vraag is: "Wat is het perspectief?"

Het alsmaar benadrukken van verschillen of van "het verschil" helpt niet echt bij visievorming. Wat wij als onderzoekers willen meegeven is om in het vervolg van deze visievorming erover na te denken hoe hier mee om te gaan. Visie ontwikkelen betekent nieuwe stappen zetten, boven de huidige werkelijkheid uitstijgen.

Daarvoor zijn drie dingen noodzakelijk:

- ✓ Leiderschap (van bestuurders en raad);
- ✓ Een koers die uiteindelijk breed ondersteund wordt;
- ✓ Het besef dat niets doen uiteindelijk geen optie is.

Om met het laatste te beginnen, de huidige situatie zal met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid niet eeuwigdurend zijn, daar is vrijwel iedereen het over eens. Zelfs de termijn van de huidige Collegeperiode zal wellicht niet in de huidige constellatie gehaald worden. Het rapport van CodeSamen over de evaluatie van de OWO-samenwerking met de gemeenten Weststellingwerf, Ooststellingwerf en Opsterland geeft aanleiding tot bezinning in deze op dit moment.

In onze ervaring is dit ook een logisch moment in een Collegeperiode (januari 2016). De spelers in het veld, raad en College, zijn inmiddels na bijna twee jaar op elkaar ingespeeld en de verkiezingen zijn nog ver weg genoeg om in enigszins niet-politieke termen met elkaar opties te kunnen verkennen.

Mede gelet op de uitkomsten van het CodeSamen rapport zit zelfstandigheid op de huidige wijze niet in de aangeboden scenario's. Waarom zouden we een visie ontwikkelen op iets dat er nu al is? En zitten en geschoren worden is al teveel gemeenten in Nederland overkomen.

Wij nodigen uit om op reis te gaan. Dus als betrokkenen in de gemeente op te staan en te gaan bewegen voor een nieuwe bestemming. Reizen kan op verschillende manieren. Als toerist, met een vastomlijnde bestemming waar men rechtstreeks heen gaat en met vervolgens geen programma of één dat min of meer vast staat. Tweede alternatief is dat van de trekker, die langs de weg gaat staan met de duim omhoog, een treinabonnement voor heel Europa voor een maand koopt of met een rugzak naar Schiphol gaat voor de eerste de beste *last minute* vlucht en wel ziet waar hij uitkomt. Wij nodigen de gemeente Weststellingwerf uit voor een derde mogelijkheid, dat van werkelijk reiziger te zijn. Dat betekent het hebben van een bestemming, maar dat er onderweg van alles kan gebeuren en dat de bestemming nog kan veranderen als daar aanleiding toe is. Het avontuur tegemoet onder het motto "Hoe is de Weststellingwerfse samenleving het best voorbereid op haar toekomst?"

Naast reizigerschap, om het zo te noemen, is het zaak over de vele, uitputtend benoembare verschillen een keer heen te stappen. Het vooruit denken in een perspectief van tien tot vijftien jaar dat de huidige Collegeperiode overstijgt, is daarbij nadrukkelijk aan de orde.

Daartoe bieden wij een kompas aan voor de reizende Weststellingwerfse bestuurlijke, politieke en natuurlijk ook ambtelijke gemeenschap. Dus geen simpele routebeschrijving in de vorm van een eenduidige visie. Dat zou waarschijnlijk geleid hebben tot een aantrekkelijke schietschijf om weer eens de verschillen te benadrukken en uit te vergroten.

Wij willen een andere setting scheppen voor het denken over de toekomst van Weststellingwerf. Tijdens het traject hebben we gemerkt dat daar voldoende steun en enthousiasme voor is. Het traject zelf heeft al geleid tot een andere kijk op zaken, ook bij de raad (u als opdrachtgever). Om dit denken en doen verder te brengen hebben we gekozen voor verschillende scenario's om de gemeenteraad op weg te helpen haar keuzes te maken. Dat kompas bestaat ook uit letterlijk verschillende windrichtingen, geografisch en ook bestuurlijk en mentaal, die wij hebben vervat in vijf toekomstscenario's voor Weststellingwerf.

Op het genoemde aspect leiderschap komen we terug na het overzicht van de scenario's.

4.3 Tussengebied

Het gebied c.q. de regio wordt zowel door bewoners als door buitenstaanders ervaren als een tussengebied in cultureel opzicht en landschappelijk. Bestuurlijk is het gebied onderdeel van Friesland, maar niet qua taal en ook minder qua geschiedenis. Buitenstaanders ervaren de gemeente als een grensgebied en spreken van een *frontier* mentaliteit: eigenzinnig, gesloten en geheimzinnig.

Het gebied is altijd het doorgangsggebied geweest over land van Friesland naar het Zuiden. Zodoende heeft er altijd verkeer plaatsgevonden rond en langs de huidige A32. Maar dat verkeer kwam, ging en bleef niet. Wel was de bouw van het station in Wolvega van 1865 tot 1868 een belangrijke verbetering van de verbindingen. Maar ook daar gold en geldt weer: de trein reed en rijdt vooral door, behalve om gedurende een periode rond de eeuwwisseling rotan over te laden op het station van Peperga. En sinds kort rijdt de trein om dat te benadrukken inmiddels zelfs over een lang verwacht spoorviaduct die het lokale verkeer ontstopt.

4.4 Bestuurlijke entiteit

Buitenstaanders waren tijdens de Veldtocht Visie onder de indruk en waarderend over het gebied en de mogelijkheden van de gemeente. Maar ook hen vielen de verschillen op. Dat sluit aan bij de andere bevindingen. Het duiden van de identiteit voor een visie op het hele gebied is daarom lastig.

Opvallend is dat kijkend naar en pratend over de identiteit van de gemeente er uiteindelijk niets anders over blijft dan Weststellingwerf als een bestuurlijke entiteit. Dat is een belangrijke vaststelling. Als er boven alles alleen sprake is van een bestuurlijke entiteit en verder vrijwel geen gezamenlijke Weststellingwerfse identiteit, dan ligt met die bestuurlijke entiteit voor een vervolg ook alles open.

Het lijkt erop dat tot nu toe de discussies die zich afspelen rond samenwerking met andere gemeenten voornamelijk ingestoken zijn door het gegeven van die bestuurlijke entiteit en niet door andere aspecten. Dat maakt het vraagstuk anders dan op veel plekken elders, waar sentimenten rond de identiteit en de eigenheid van de gemeente de agenda vaak domineren. Dat is in Weststellingwerf niet zozeer of minder aan de orde.

4.5 Wat behoort niet tot de identiteit?

Wat opviel voor wat betreft de zoektocht naar de identiteit van Weststellingwerf was dat een aantal voor buitenstaanders op het eerste gezicht vanzelfsprekende zaken er vrij nadrukkelijk en opvallend genoeg niet bij lijken te horen in de gemeente. Vier "niet te noemen woorden" waren:

➤ *Paard*

Veel mensen elders in het land hebben bij Wolvega als eerste associatie de drafbaan. Overal in het gebied rond Wolvega zie je paarden en bijbehorende voorzieningen en kleine drafbaantjes. Het hotelwezen draait voor een deel op de bezoekers aan de drafbaan uit binnen- en buitenland (met name uit Frankrijk, vanwege het eigenaarschap van de drafbaan). Sinds de drafbaan niet meer in het centrum van Wolvega is, lijkt het een op zichzelf staande gemeenschap te zijn.

Was vroeger een drafdag nog een garantie voor levendigheid in het centrum en voor de middenstand en de horeca een hoogtepunt, nu is dat allang niet meer het geval. Dat alles is zomaar weggeëbd. Een bestuurlijk initiatief om het paardenimago op te poetsen, is gestrand.

- *Heerenveen*
Hoewel dichtbij en hoewel veel Weststellingwerfers er in het ziekenhuis geboren zijn, is Heerenveen niet De Grote Stad Dichtbij waar de mensen trots op zijn, zoals je elders wel ziet. Het is "Friesland" en men lijkt er voornamelijk met de rug naartoe te leven.
- *De Friese Meren*
Over het perspectief De Friese Meren kunnen we kort zijn. Bijna niet genoemd, niet in beeld, er is geen enkel verdergaand initiatief in de richting van deze recent gefuseerde buurgemeente (die officieel inmiddels De Fryske Marren heet).
- *Herindeling*
Het "H-woord", als we het zo even mogen noemen, komt niet snel ter tafel. Algemeen wordt er vanuit gegaan dat de gemeente in haar huidige omvang qua inwoners (25.500) en met haar huidige, goede prestaties voldoende in huis heeft om zelfstandig door te gaan. Dat is ook terug te vinden in de vraagstelling voor dit rapport.

5. Leeswijzer bij de scenario's

Na alle activiteiten in het traject en na bestudering van de documenten, zijn wij tot vijf scenario's gekomen. Deze helpen de gemeenteraad om keuzes te kunnen maken voor de toekomst van Weststellingwerf. De scenario's (of wellicht een combinatie van scenario's) zijn wat ons betreft een kompas voor de toekomst. Niets doen is nu geen optie meer.

Daarbij past een leeswijzer. Voorafgaand willen wij op basis van de gesprekken, de bijeenkomsten en de bestudering van de documenten een aantal bevindingen rond de documenten en de uitdagingen voor de gemeente Weststellingwerf delen.

5.1 Documenten

Weststellingwerf is vooral een gemeente die goed zichtbaar is (congruent met de architectuur van het gemeentehuis overigens) en dingen uitvoert. De praktijk, de zaken van alledag, krijgen nauwgezette aandacht, zowel in het sociale als in het ruimtelijke domein.

Dat heeft ook een andere kant. De documenten die wij hebben bestudeerd kenschetsen wij als relatief beleidsarm of anders gezegd als betrekkelijk uitvoeringsrijk in vergelijking met wat wij elders bij vergelijkbare gemeenten hebben aangetroffen. Het is veelal vertaling van landelijk beleid met een bescheiden eigen kleur, uitvoeringsgericht en soms zelfs technisch van aard.

Wat verder opvalt is dat er meer beleidsmatige samenwerking en uitvoering met Ooststellingwerf is dan met Opsterland. Opsterland komt eigenlijk nauwelijks voor in de documenten, behalve incidenteel in gezamenlijke uitvoering. Wij hebben geen 'omvattend denken vanuit het hele OWO gebied' aangetroffen. Dat maakt een OWO perspectief voor ons mede niet tot een aantrekkelijk extra scenario.

Er is in de uitgebreid bestudeerde documenten (presentatie beschikbaar) veel inhoudelijke herhaling. Wij zien hardnekkige patronen en daarbij horende hardnekkige dossiers.

Dat blijkt bijvoorbeeld uit:

- ✓ dat er al vanaf 2000 sprake van onderbenutte toeristische kansen is;
- ✓ dat het Werfboek een terugkerend thema is;
- ✓ dat sommige zaken rond infrastructuur telkens terug komen en een lang leven kunnen leiden;
- ✓ dat de sociaal-economische positie in en van Noordwolde een repeterend beleidsgegeven is.

Uit de documenten komt verder het volgende naar voren. Er is slagkracht aanwezig in de gemeente, maar door de oogharen heen lezen we beperkingen die in relatie staan tot schaal en afhankelijkheid van andere partijen. Als de gemeente echt mee wil in bepaalde toekomstige ontwikkelingen, wat die ook zijn mogen, is een andere constellatie raadzaam. Zelfstandig zal de gemeente haar tijd nog wel even uitzingen, maar het is niet optimaal en het levert op termijn meer op als de gemeente Weststellingwerf over zijn grenzen heen zou kunnen kijken. En regeren.

De huidige OWO-samenwerking is organisatorisch ingewikkeld en geeft onvoldoende resultaat volgens het CodeSamen rapport, één van de belangrijke documenten. Daarnaast is een handhaving of uitbouw van de huidige OWO-netwerkorganisatie voor de democratische legitimiteit een aandachtspunt. Veel taken zullen als het ware verstopt kunnen raken in gemeenschappelijke regelingen en min of meer buiten het zicht van de gemeenteraad komen. In het traject hebben wij gemerkt dat er een aantal raadsleden zijn die de optie van het handhaven van de huidige situatie niet uitsluiten, maar dit aspect rond de democratische legitimiteit nauwelijks in beeld hebben.

Uitbreken uit de huidige bestuurlijke, geografische en mentale grenzen is in elk scenario aan de orde. Wij zijn ervan overtuigd dat het tot andere beleidsnoties zal leiden die (nog) meer opleveren. Het gaat nu zeker niet fout, maar het kan anders.

5.2 Uitdagingen

Wij zien drie *gebiedsgebonden* uitdagingen (ook te zien en te lezen als mogelijkheden of kansen) voor Weststellingwerf:

- *De Westhoek*: toerisme en recreatie met kracht gaan versterken.
Samen met Steenwijkerland is dit een krachtig initiatief. De Rottige Meente is in feite een onderdeel van het veel meer bekende natuurgebied De Weerribben. Er zit wel een strook bewoning tussen. Daarbij is rust en ruimte een belangrijke kracht om te behouden voor het gebied. Verder is innovatie in de agrarische sector aan de orde. Het grootste melk productiegebied van Europa ligt in de Westhoek van Weststellingwerf. Dit aspect van de Westhoek heeft een meer Friese oriëntatie.
- *Wolvega*: economische as met Heerenveen daadwerkelijk benutten.
De industriegebieden van Wolvega en Heerenveen-Nieuweschoot liggen vlakbij elkaar. Intercity reizigers of automobilisten op de snelweg die snel voorbij rijden kunnen het ervaren als één gebied. Eén van de *landmarks* van Wolvega, het Van der Valk hotel, heet doelbewust het Van der Valk hotel *Wolvega-Heerenveen*. Die oriëntatie is voor buitenstaanders heel gewoon, zo richt het management van het hotel zich op heel Friesland. In de gemeente zelf ligt dat anders, dan is de Tjonger ineens weer heel diep.
De winkels in het industriegebied trekken veel mensen van buiten. Dat sluit goed aan.
Wel is er een probleem met de winkelvoorzieningen in het centrum van Wolvega. Dat staat onder druk en loopt vast. We zien veel dode hoeken en gaten in de essentiële doorloop.

Daar stuiten we op hardnekkige en langjarige dossiers. In veel (maar niet alle) steden is het winkelvoorzieningsniveau momenteel problematisch, in Wolvega gaat het gepaard met langjarige conflicten op cruciale plekken in het belangrijkste gebied. Daar zou een scherpe en resultaatgerichte overheid op zijn plaats zijn. Dat is elders bij vergelijkbare problemen ook mogelijk en meestal het geval.

- *De Oosthoek*: toerisme en recreatie verder ontwikkelen.
Samen met Ooststellingwerf en Westerveld in de Oosthoek toerisme en recreatie verder ontwikkelen is een grote kans. Vledder ligt als het ware om de hoek bij Noordwolde. Er wordt door Noordwolders daar van horecavoorzieningen gebruikt gemaakt. Rust en ruimte als kracht behouden is hier aan de orde. De sociaal-economische opgave in Noordwolde blijft daarbij overigens de aandacht vragen.

Daarnaast onderscheiden wij aantal gemeentebrede uitdagingen:

- *Vergrijzing en ontgroening*
Vergrijzing en ontgroening is wat in veel, maar niet alle, plattelandsgebieden speelt. Wij verstaan onder vergrijzing het toenemende percentage mensen met een leeftijd van boven de 55 jaar ten opzichte van de overige leeftijdsgroepen. Ontgroening is het fenomeen van het afnemen van het aandeel jongeren in de bevolking ten opzichte van de leeftijdsgroepen die daarna komen. Het demografische beeld van Weststellingwerf bevestigt dat. Daar komt bij dat er niet veel "terugkomers" lijken te zijn, dat wil zeggen mensen die na hun studie en de start van hun loopbaan in een gezinsvormende fase terugkomen naar het gebied waar ze getogen zijn. Andere gebieden kennen die terugkomers wel in redelijke hoeveelheden, bijvoorbeeld Twente. Dit is niet helemaal een specifiek Weststellingwerfs probleem, het speelt in veel plattelandsgebieden. Dit heeft, zeker op termijn, een negatief effect op de voorzieningen. Dat voorzieningsniveau is nu erg hoog. Op het niveau van het basisonderwijs is dat 1 op de 1000 leerlingen. Landelijk is dat 1 op de 2500 leerlingen. Overigens biedt dit ook kansen, op wat grotere schaal beschouwd. Eerder genoemde uitdagingen op recreatie en toerisme zouden hier goed een invulling kunnen hebben. Maar ook als vestigingsgebied heeft Weststellingwerf nu al een aantal inwoners die in een latere levensfase in de gemeente komen wonen, in sommige gevallen na een (vaak onverwachte en positieve) kennismaking met het gebied.
- *Zichtbaarheid van het gebied naar buiten toe*
De zichtbaarheid van het gebied naar buiten toe kan beter. De ervaringen tijdens de Veldtocht Visie met de buitenstaanders leert dat het gebied talloze kansen biedt, als het maar gezien wordt en er vooral gezamenlijk iets wordt opgepakt. De branding/marketing van het gebied staat nog in de kinderschoenen.
- *De verbinding tussen gemeentebestuur en de dorpen*
De verbinding tussen gemeentebestuur en de dorpen en de buurtschappen kan wellicht beter georganiseerd worden op criteria van verscheidenheid en nabijheid. Het dorpenbeleid is, althans op papier, diffuus. Wat we veel hebben gehoord is dat de gemeente veel doet (zie 5.1), maar ook graag zelf het heft in handen houdt. We zien een klassieke gemeente die maar moeilijk went aan burgerinitiatief. Op een wat lager niveau in de gemeentelijke organisatie wat meer binding creëren is wellicht een interessante uitdaging. Wel is er een dorpencoördinator.
- *Zelfredzaamheid van burgers*
Daarbij aansluitend, de zelfredzaamheid van burgers lijkt groot. Dit ook gelet op de bemerkingen bij de identiteit van het gebied. Daar zou wellicht nog een slag in gemaakt kunnen worden.

6. Vijf scenario's voor de toekomst van Weststellingwerf

Wij komen nu bij het beantwoorden van de vraag welke bestuurlijke/organisatorisch modellen passen bij de uitdagingen van Weststellingwerf. Wij denken dat deze scenario's allemaal een kompas voor de toekomst van Weststellingwerf zouden kunnen zijn. En er zijn natuurlijk variaties mogelijk binnen de scenario's. De scenario's sluiten elkaar ook niet helemaal uit en kunnen elkaar overlappen of kunnen worden gecombineerd. Ook de onderliggende aannames bij de verschillende scenario's kunnen anders zijn of de respectievelijke feiten of gegevens voor die aannames kunnen met elkaar conflicteren. Daar zijn het scenario's voor.

Hoe dan ook is de redenering bij elk scenario vanuit de gemeente Weststellingwerf zelf. Wij hebben in het traject slechts met een schuin oog naar de andere samenwerkingspartners gekeken (binnen en buiten OWO-verband), maar ons daar niet specifiek nader op georiënteerd. Daarbij is als leidraad de vraag: wat is voor ons gebied en onze inwoners het beste?

Bij de vijf scenario's gelden de volgende uitgangspunten op basis van het voorgaande:

- ✓ Weststellingwerf is een bestuurlijke entiteit, heeft geen duidelijke eigen identiteit. Dat geeft veel ruimte voor mogelijke keuzes;
- ✓ Samenwerking met direct omliggende gemeenten is cruciaal en voorwaardelijk om de eigen uitdagingen aan te kunnen;
- ✓ Samenwerking met de maatschappelijke partners is cruciaal en voorwaardelijk om de eigen uitdagingen aan te kunnen;
- ✓ Opsterland en Weststellingwerf delen (tot nu toe) te weinig om intensief samen te kunnen werken qua bestuur en beleid. Het simpelweg zijn van een plattelandsgemeente in dezelfde regio is een onvoldoende basis. Waarbij Opsterland eigenlijk geografisch en mentaal ook nog telkens ver weg blijkt te liggen. Opsterland wordt daarom buiten het gemeentehuis niet als logische keuze gezien. Niet qua schaal, niet qua match met de bevolking en ook niet qua organisatiecultuur van de beide gemeenten. En daarnaast blijft het geografisch een "bochtconstructie", ééntje waarvan een buitenstaander over een aantal jaren met een blik op de kaart zal zeggen: "Dat is een gezocht compromis in de herindeling geweest." Daar zit Nederland vol mee en het leidt vaak tot in lengte van jaren tot problemen.
- ✓ De ambtelijke organisatie is op termijn door verdere decentralisaties en om de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te borgen te klein om toekomstbestendig te zijn, schaalvergroting is nodig.
- ✓ De huidige problemen van de aansturing in de samenwerking in de uitvoering in OWO-verband kunnen worden opgelost door een ambtelijke fusie. Streven met het oog op de verdere toekomst (10-15 jaar) zou moeten zijn om een verzorgingsgebied te hebben van een zekere omvang voor slagkracht en specialisatie voor komende uitdagingen. De arbeidsmarkt zal op termijn weer aantrekken en dan moet de gemeenten weer de concurrentiestrijd aan. "Manusjes van alles functies" met een combinatie van functies zijn dan niet aantrekkelijk op de arbeidsmarkt. Specialisatie in professionele organisaties zal volop aan de orde zijn. Dan kom je al snel op een ambtelijke organisatie van enige omvang, gekoppeld aan een inwonertal van zeg 75.000 inwoners of meer om voldoende 'massa' te hebben in de organisatie. Ook kan een groot deel van de uitvoering dan in eigen hand worden gehouden.

- ✓ De provinciegrens is niet statisch. Dit merken wij nog even pro memorie op gelet op de beeldvorming in deze bijdelen van de raad. Het ARHI, de wet voor de herindelingen, maakt herindeling over de provinciegrens mogelijk (artikel 1f). Dat is ook al eerder gebeurt. Het geeft enig bestuurlijk en administratief gedoe, maar voor het kiezen van een koers, cq de keuze voor een scenario is het geen enkel probleem. Wel heeft het smaldeel Friezen in de gemeente daar logischerwijs grote emotionele moeite mee, zo hebben wij vastgesteld.

De scenario's

Scenario 1 Zelfstandig, maar niet alleen

De gemeente Weststellingwerf is een gemeente die zich positioneert als netwerkgemeente. De diversiteit is onze kracht en daar organiseren we ons ook op. Bestuurlijk kleinschalig, maar goed in samenwerking met andere overheden, maatschappelijke partners en burgers. Bestuurlijke bevoegdheden worden verregaand neergelegd bij de dorpen, het gemeentebestuur bewaakt de kaders en bevordert samenwerking binnen en buiten de gemeente. De uitvoering gebeurt op die plek waar de beste kwaliteit kan worden geleverd, dat betekent dat we een schaa sprong moeten maken naar een ambtelijke fusie. Daarbij zijn twee varianten beschikbaar: doorzetten van de OWO-samenwerking of samen met Ooststellingwerf zoeken naar andere partners waarmee beleidsmatig meer gedeelde uitdagingen zijn. Heerenveen ligt dan voor de hand, mogelijk ook Steenwijkerland en/of Westerveld.

Dat is niet langs het OWO samenwerkingsverband dat er nu is. Maar kijkend naar een termijn van tien tot vijftien jaar van nu, wat doet dat ertoe? Vast blijven zitten in het bestaande betekent waarschijnlijk ook vast blijven zitten in de problemen die er nu zijn. Ons advies bij dit scenario is, doe het nu gelijk goed en maak het minder diffuus en ondoorzichtig. Een netwerkorganisatie op taken als nu is overigens organisatiekundig de meest complexe samenwerkingsvorm mogelijk, zeker qua politiek-bestuurlijke aansturing.

Uitdagingen bij dit scenario zijn:

- ✓ *Samenwerken als kerncompetentie stevig versterken*
- ✓ *Partneselectie ambtelijke fusie*
- ✓ *Desintegratie met Opsterland indien niet doorzetten van de OWO-samenwerking*
- ✓ *Politiek-bestuurlijke grip op de uitvoering: klassieke GR-problematiek, gemeenteraad zet zichzelf deels buiten spel*

Scenario 2 Poort van Friesland

Een fusie met Heerenveen en Ooststellingwerf creëert een gemeente met 100.000 inwoners. Een krachtige gemeente, met een sterke regionale en zelfs nationale positie precies tussen Friesland, Overijssel en Drenthe in. Een gemeente die de spil kan zijn voor economische en toeristische ontwikkeling. Er is een sterke economische as van Heerenveen-Wolvega, er is een grote rijkdom aan natuur met uitstekende kansen voor toerisme en recreatie, topsportfaciliteiten (schaatsbaan, drafbaan, voetbalstadion) en een smeltkroes aan culturen. Er is een goede balans tussen stedelijk gebied en platteland. Er is een hoog voorzieningenniveau. De ambtelijke organisatie is van meer dan voldoende omvang om toekomstbestendig te zijn en kan circa 80% van de uitvoering in eigen hand houden.

Uitdaging bij dit scenario zijn:

- ✓ *Heerenveen staat onder curatele van de provincie vanwege een niet sluitende begroting*
- ✓ *Een culturele brug te slaan over de soms wel heel diepe Tjonger*

Scenario 3 De som der delen versterken door te verdelen

Naar de toekomst kijken is ook over je schaduw als gemeente heen durven denken en doen. Dat geldt zeker voor de verantwoordelijke bestuurders en politici. De gemeente Weststellingwerf heeft tot nu toe haar eigen bestuurlijke entiteit bij wijze van spreken heilig verklaard in de mogelijkheden. Wij hebben nog geen toekomstvisioenen gehoord die daarbuiten treden. Maar in het traject hebben wij ook vastgesteld dat die bestuurlijke entiteit ook de enige echt opvallende identiteit (zie 4.3) van het gebied/de gemeente is. Wij zouden middels dit scenario 3 "De som der delen versterken door te verdelen" nadrukkelijk willen uitnodigen om eens wat verder te kijken dan de huidige gemeentegrenzen en de huidige bestuurlijke indeling.

De gemeente Weststellingwerf heft zichzelf op om de onderdelen van het gebied te versterken door ze samen te voegen met gebieden die de identiteit en de slagkracht van dat gebied versterken. De westhoek, in ieder geval de Rottige Meente, wordt toegevoegd aan Steenwijkerland en wordt onderdeel van het Overijsselse natuurgebied de Weerribben. Onderdeel van de overdracht is dat geïnvesteerd wordt in een goede aansluiting van het gebied met de Weerribben. Wolvega wordt samengevoegd met Heerenveen tot de gemeente 'Heerenveen-Wolvega' en krijgt naast een label van goed wonen in de nabijheid van natuur, een economisch profiel als economisch/logistiek hart van Noord-Nederland met (top)sportfaciliteiten (renbaan, ijsbaan en voetbal). Het wordt de banenmotor van Zuidoost Friesland. De oosthoek wordt samengevoegd met Ooststellingwerf en/of Westerveld om zo het Fries-Drentse karakter te versterken. Sociaal-economisch vindt er versterking plaats door investeren in recreatie en toerisme. Ook de banenmotor op de as Heerenveen-Wolvega biedt een relevante bijdrage.

Uitdagingen bij dit scenario zijn:

- ✓ *Culturele brug slaan over de Tjonger*
- ✓ *Heerenveen staat onder curatele van de provincie vanwege een niet sluitende begroting*
- ✓ *Agrarische verbinding naar Friesland (wellicht een deel van de westhoek naar De Friese Meren?)*
- ✓ *Provinciale grenzen (maar volgens het ARHI, de herindelingswet, mogelijk)*

Scenario 4 De logica van de Stellingwerven

De gezamenlijke geschiedenis en overeenkomsten in identiteit en uitdagingen maken het samenvoegen van Oost- en Weststellingwerf tot een logische stap om meer bestuurlijke en ambtelijke slagkracht te krijgen. Er ontstaat een gemeente met 50.000 inwoners, de onderkant van wat de hedendaagse norm is voor de omvang van een gemeente. Maar wel een gemeente met veel rijkdom aan natuur en cultuur en met als gemeenschappelijke deler de smeltkroes met veel potentie in toerisme en recreatie. Bestuurlijk zal er flink moeten worden samengewerkt met omliggende gemeenten ten zuiden en noorden van de nieuwe gemeente Stellingwerf om de potenties ook te incasseren. Ook de omvang van het ambtelijk apparaat zal samenwerking in de uitvoering onvermijdelijk maken.

Uitdagingen bij dit scenario zijn:

- ✓ *Samenwerken als kerncompetentie versterken*
- ✓ *Politiek-bestuurlijke grip op samenwerking: GR-problematiek blijft ook in deze gefuseerde omvang aan de orde met de omliggende gemeenten, gemeenteraad zet zichzelf deels buiten spel*

Scenario 5 Saksenland

De provinciegrenzen zijn zwakker dan de culturele grenzen en er is veel oriëntatie op het zuiden. Trek die lijn door. Een fusie met Steenwijkerland levert een gemeente op van 70.000 inwoners. Indien Ooststellingwerf en Westerveld aansluiten ontstaat een gemeente van 110.000 inwoners. Een gemeente met een dominant Saksische cultuur en met een unieke combinatie van toerisme en recreatie in het veen en op het zand, zowel voor intensieve agrarische benutting als voor rust en ruimte. Een gemeente van voldoende omvang om veel uitvoering in eigen hand te houden. Geen dominante kern, wel een compleet pakket van voorzieningen.

En een voorloper op de wellicht ooit te vormen provincie Noord-Nederland? Want ook in de provincie indeling zit enige dynamiek. De Nederlandse kabinetten Rutte I en Rutte II hebben een provinciale herindeling van Nederland voorgesteld met landsdelen of superprovincies, bestuurlijke regio's die de huidige provincies van Nederland tegen 2025 zouden moeten vervangen. In juni 2014 werd duidelijk dat dit plan uit het regeerakkoord van de baan is. Desalniettemin lijkt de discussie sluimerend. Friesland zou zelfstandig blijven vanwege de sterke eigen identiteit, maar het is de vraag of dat ook voor dit deel van Friesland geldt.

Uitdagingen bij dit scenario zijn:

- ✓ *Agrarische verbinding naar Friesland (suggestie: een deel van de westhoek naar De Friese Meren?)*
- ✓ *Twee provinciale grenzen (zie eerdere opmerkingen)*

7. Leiderschap

Wat het ook zal zijn voor de toekomst van de gemeente Weststellingwerf, bestuurlijk en politiek leiderschap is een essentiële randvoorwaarde voor het leiden van de gemeente naar een duurzame toekomst. In het geval van Weststellingwerf vraagt dat om leiderschap dat vorm geeft aan wellicht moeilijke keuzes en dat in plaats van "het verschil" uitdiept, de mogelijkheden verkent. Bij het ontbreken van dit leiderschap blijft Weststellingwerf hangen in de huidige situatie. Dat zal ook niet tot ongelukken leiden, maar het is niet genoeg voor de toekomst.

Dat betekent voor het College duidelijk de lijnen uitzetten en verbinding zoeken en blijven houden met alle mogelijk spelers en partners. En voor de raad betekent politiek leiderschap tonen over de eigen schaduw heen naar de toekomst van de gemeente kunnen kijken, soms buiten de partijpolitieke lijnen om. Gelet op onze ervaringen in het traject, zijn wij er overigens van overtuigd dat het met de huidige bestuurlijke gremia van Weststellingwerf mogelijk moet zijn om dat leiderschap te kunnen tonen in de nabije toekomst.

8. Tot slot

Het gebied van de gemeente Weststellingwerf is uniek. Het is betrekkelijk makkelijk er enthousiast over te raken. Het heeft meer potentie dan er nu inzit. De ziel van het gebied, de stilte, de eigenheid kan daarbij goed behouden blijven. Beter de kansen benutten met een betere propositie is het verhaal. Er zit gewoon meer in.

Het scenariodenken is wellicht niet wat u aan het begin van het traject verwacht had. Wij denken dat dit resultaat het handelen van de gemeenteraad in een wat breder perspectief kan zetten en u als raad meer armslag en mogelijkheden geeft in uw overwegingen voor de toekomst.

Belangrijk is dat er nu keuzes worden gemaakt. Wachten tot de volgende gemeenteraadsverkiezingen is een optie, maar zou van weinig bestuurlijke daadkracht getuigen. In Friesland is het spel qua gemeentelijke herindelingen al enige tijd op de wagen. Geen keuzes maken kan betekenen dat er keuzes voor en over Weststellingwerf gemaakt gaan worden. Weststellingwerf kan beter zelf aan de bal blijven.

Wij verwachten met deze scenario's de gemeente verder op weg te hebben geholpen. In het traject viel op dat sommige scenario's bij sommigen onbespreekbaar waren, of a priori niet haalbaar worden geacht, terwijl anderen hetzelfde scenario juist een als een *eye-opener* beschouwden. Wij hopen op een open en weloverwogen gedachtewisseling waarin nu eens niet de tegenstelling of het verschil wordt gezocht, maar de overeenkomsten in visie op de toekomst.

Rest ons te schrijven dat wij het traject professioneel als inspirerend hebben ervaren, qua tijd en logistiek als uitdagend en voor wat betreft de samenwerking als bijzonder aangenaam. We hebben de visie voor Weststellingwerf met plezier opgebracht.

BIJLAGEN

- Gebruikte documenten
- Visie: Het traject, samenvatting op hoofdlijnen van de sessies (PowerPoint presentatie)

Bijlage 1 Gebruikte documenten

Rapporten/artikelen/nota's:

- ✓ 3D's Contourennotitie gebiedsteams
- ✓ Begroting 2016-2019
- ✓ Beleidsnota Re-integratie en Participatie
- ✓ Beleidsplan kwaliteitsambitie openbare ruimte 2012-2017
- ✓ Beleidsplan Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 Oost- en Weststellingwerf
- ✓ Beleidsvisie versterking kernwinkelapparaat Wolvega
- ✓ Brief burgemeester mbt Coalitieakkoord 2014
- ✓ Coalitieprogramma 2010-2014
- ✓ Coalitieprogramma 2014-2018
- ✓ Cultuurhistorisch basisonderzoek
- ✓ Eindrapportage evaluatie OWO-samenwerking CodeSamen
- ✓ Gebiedsvisie geurhinder en veehouderij
- ✓ Hart voor de jeugd
- ✓ Kees Kist, de marktkoopman; Wiep Idzenga; Hard Gras 93, december 2013
- ✓ Noordwolde naar 2024. Een integrale aanpak op het sociaal economische domein
- ✓ Nota recreatie en toerisme
- ✓ Nulmeting Stellingwerven 2011
- ✓ Ontwikkelagenda versterking economische structuur (VES)
- ✓ Prognose Fryslan 2013
- ✓ Raadsvoorstellen samenwerking OWO (div)
- ✓ Regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2011–2040: sterke regionale contrasten, 2011, Andries de Jong/Coen van Duin
- ✓ Structuurplan Weststellingwerf 2000 - 2015
- ✓ Uitvoeringsprogramma fysieke leefomgeving 2015
- ✓ Verfijning beleidsnota re-integratie en Participatie
- ✓ Visie toekomst basisonderwijs Weststellingwerf
- ✓ Visie op de drie decentralisaties
- ✓ Welstandsnota Weststellingwerf
- ✓ Werfboek 2006
- ✓ (concept) Werkboek Weststellingwerf ZZ Ateliers (en document Stakeholders voor ZZ Ateliers)

Websites/online informatie

Informatie demografie, werkloosheid, etc.:

- ✓ www.waarstaatjegemeente.nl
- ✓ http://www.rivm.nl/media/profielen/profile_98_Weststellingwerf_demografie.html

Zorg etc.:

- ✓ <http://weststellingwerf.smartmap.nl/#home/bedrijvengids>

Algemeen:

- ✓ <http://www.weststellingwerf.nl/>

Historie:

- ✓ Vereniging Historie Weststellingwerf e.o.: <http://www.historieweststellingwerf.nl/>
- ✓ Geschiedenis van de Stellingwerven en Noord-West Overijssel: <http://www.stellingwerven.dds.nl/>
- ✓ <http://www.weststellingwerf.nl/sjablonen/1/infotype/webpage/view.asp?objectID=952>
- ✓ <http://www.blikopweststellingwerf.nl/extra/item/327-geschiedenis-van-weststellingwerf#>

Bijlage 2 Visie: Het traject, samenvatting op hoofdlijnen van de sessies

rjnconsult

BIJLAGE 2

VISIE: HET TRAJECT

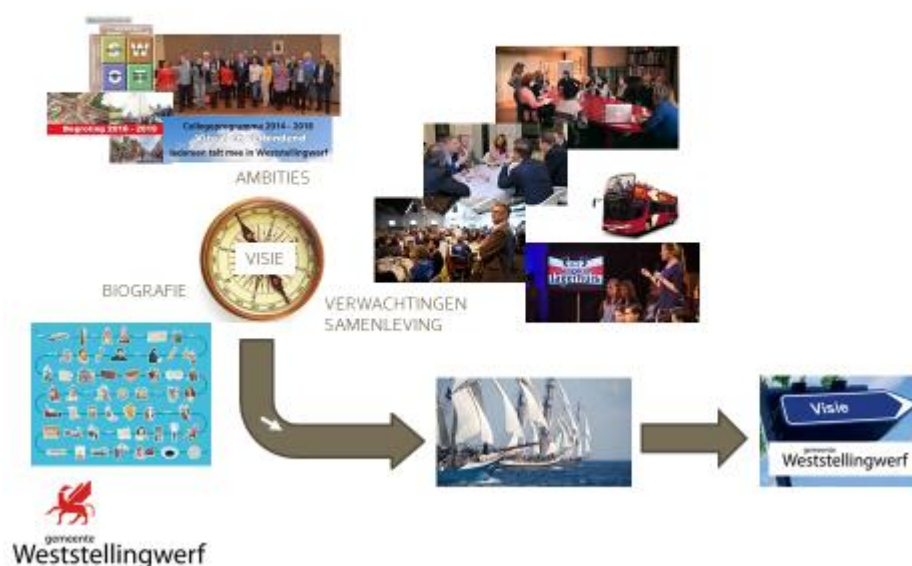
SAMENVATTING OP HOOFDLIJNEN VAN DE SESSIES, 6 JANUARI 2016

gemeente
Weststellingwerf

rjnconsult

Kompas voor de toekomst

Traject

Tijdens het traject (van 20-10 tot 18-12 2015) hebben er met mensen van binnen en buiten Weststellingwerf geanimeerde sessies plaats gevonden. Deze sessies zijn telkens tussentijds aan de Werkgroep Visie of aan de gemeenteraad als geheel terug gekoppeld. Daarvoor is een presentatie gebruikt, op basis waarvan uiteindelijk deze beknopte eindpresentatie is gemaakt.

Deze treft u hierbij aan als achtergrond voor de rapportage. De bevindingen zijn op hoofdlijnen.

gemeente

Weststellingwerf

Sessies visie najaar 2015

- Historici Weststellingwerf, 28-10
- College van B&W, 3-11
- Management en regisseurs, 3-11
- Werkgroep Visie (of haar vertegenwoordigers) 20-10, 28-10, 8-12, 18-12*
- Gemeenteraad 3-11**, 10-12*
- Sector Economie en Agro, 11-11
- Sector Welzijn, 16-11
- Sector Recreatie en Toerisme, 16-11
- Sector Maatschappij Cultuur, 11-11
- Sectoren gezamenlijk, 10-12*
- Burgers G-300, 8-12***
- Veldtocht Visie met buitenstaanders, 1-12

* Voornamelijk terugkoppeling en/of overleg

** Aparte terugkoppeling via griffier volgens afspraak

*** Geanimeerde bijeenkomst, lage opkomst, punten meegenomen

gemeente

Weststellingwerf

Bevindingen Historici

Canon:

- Taal (en de diversiteit daarin)
- Gerichtheid op “het Zuiden”, het Saksische land (ipv Oost-West verbindingen)
- Trots en arm: de lijn 1309-1517-veenkolonie-turf-station
- Volkskarakter: achterdochtig meegaand, “lijdelijk verzet”

gemeente

Weststellingwerf

Bevindingen College

- Wat is onze gezamenlijke identiteit: versplinterd dus lastig om visie op te baseren
- B&W is verder, raad is voorzichtig, wij hebben wel koers
- Vorige raden voldoende meegenomen, altijd proactieve samenwerkingskoers gevolgd, daarom ook eens met CodeSamen, bestuurlijke fusie stap te ver, vooral door Opsterland
- Ambtelijke fusie is prima voor nu als College koers
- Cruciaal is dat de voorzieningen, dienstverleningspeil op peil blijven
- Kruispunt van de toekomst van de gemeente
- Versplinterde meningen in de raad over bv participatie
- Het zou ons helpen als de raad een eenduidig beeld zou kunnen geven van de toekomst
- Burger wil vooral niet te veel gedoe of beleid
- We waren in onszelf gekeerd, hebben we geprobeerd te veranderen.
- RO/economie oriëntatie op Heerenveen (“maar dat is geen issue”)

gemeente

Weststellingwerf

Bevindingen management en regisseurs

- Positief over ambtelijke samenwerking
- En dat de raad zich gaat uitspreken ..., want passieve opstelling van de raad tot nu toe
- Hoe kijken de burens er naar? We regisseren in verschillende schalen/arena's anders dan de burens in de uitvoering, niet in beleid
- Wel weer in ambtelijke cultuur, talloze voorbeelden daarvan
- Gewoon lekker zelfstandig blijven :lukt ons ook nu al om resultaten te boeken
- Heerenveen: niet gelijkwaardig, wil vooral de bovenhand hebben, er wordt op veel onderdelen wel samengewerkt
- Veel aarzeling bij verdergaande samenwerking, geen urgentie
- Maar als we het wel zouden doen, dan gaan we het loyaal uitvoeren
- Op bedrijfsvoeringsniveau wel duidelijke voordelen
- Maar medewerkers willen daar ' niet in blijven hangen'
- Keuzes maken: nu vier aparte organisatie van samenwerking plus drie gemeentelijke organisaties.

gemeente

Weststellingwerf

Bevindingen Economie/Agro

- Kracht is: diversiteit gebied
- Ons kent ons, gunfactor!
- Geen profiel met industrie! Wel goed vestigingsklimaat: we willen hier blijven
- Stellingwerfs is: middelmaatterreur, stap harder of meer: nee, er is zoveel negativiteit om je heen.

Gemeente:

- Goede gemeente, als je een goed plan hebt/ .Dat overleg willen we niet kwijt
- Gemeente weg, Gemak weg ...
- Mag groot, maar laagdrempeligheid behouden
- Samenwerking, geen achteruitgang, goed organiseren. Best lastig, gedrocht uitkijken voor GR,
- Stellingwerfen en Opsterland, hebben niks met elkaar, kies voor logica, geografisch
- Schaalvergroting komt toch, anders breekt het je op.

gemeente

Weststellingwerf

rjnconsult

Bevindingen maatschappij/cultuur

- Authentiek verhaal verleden: toerisme toekomst: Drenthe profiel
- Dichtste scholenbestand basisonderwijs behouden
- Voor hoogopgeleide mensen is er te weinig te beleven, In Steenwijk is dat meer het geval: winkels, cultureel, horeca. Waarom niet die kant op?

Gemeente:

- Verbinding zoeken, ook buiten de provincie (Gemeenten te klein)
- Sociaal niet sterk, geen jonge mensen. Gemeente laat kansen liggen
- Lef + visie: : wat men wil duidelijk uitspreken, niet er omheen omdraaien
- Niks doen is: scholen die omvallen, maar lef en creativiteit bij gemeente niet aanwezig, afwachtende, verdedigend, niet faciliterend, hebben we wel nodig. (fusie scholen gaat niet door)
- Niet verstandig zelfstandig: hoge prijs betalen, maar: geen garantie succes
- 50.000- 100.000 inwoners of blijven we met Harlingen over in Friesland?
- Afwachten of zelf de regie voeren?
- Grotere gemeente meer kwaliteit: leefcomfort verbetert bij fusie

gemeente

Weststellingwerf

rjnconsult

Bevindingen recreatie & toerisme

- Samenwerking: niet verder met Friese Wouden, Heerenveen en de 2 andere ...
- Promotie: komt nooit wat van terecht, geld er doorheen jagen, gemeente kan geen klanten werven (en Wolvega heeft niets te bieden)
- Wel: mooie gevarieerde, verrassende omgeving, onbekend,
- Maak de cirkel groot, Friesland centraal, bedrijvigheid, 2018
- Moeilijk: toerisme speerpunt

Gemeente

- Groep geworden door gemeente! Maar je moet het zelf leuk maken
- Belastingdruk, prijsafspraken: overheid onbetrouwbare partner, slechte concurrentiepositie, "moet het in een half jaar verdienen", ondoordacht. Ooststellingwerf is makkelijker, meer transparant!
- Geen gemakkelijke gemeente, Appelscha is heel anders
- Fusieren? Zal wel, maakt niet uit: "Hoe zijn de bestuurders en raad daar?"
- Gemeente roekeloos (dorpshuizen), niet betrouwbaar
- In de praktijk gemeente niet vervelend, ambtenaren prima

gemeente

Weststellingwerf

Bevindingen welzijn

- Sociaal Domein verandert: langer thuis wonen, mantelzorg, burenhulp, samenredzaamheid in de buurten, al decennia lang gewend rond Wolvega, maar Noordwolde anders
- Traditie, elkaar helpen in de dorpen, maar niet als er een stukje nieuwbouw zit ...
- Nu hoog voorzieningenniveau, rijk voorzien, behouden
- Kansen: kinderen kunnen overal heen, groen, goedkope huizenstructuren.
- Samenwerking met Heerenveen: mislukt, wel veel kansen daar vwb schuldhulpverlening bv, WMO, voorzieningen naar Heerenveen die hier sneuvelen
- Veel jonge mantelzorgers, kinderen eigenlijk nog
- Nieuwbouw niet mogelijk: gemeente
- Hoog aantal ouderen, vergrijzing!! Geografische verspreidheid: ambtelijke fusie: hoe bedienen we ze?
- Ouderen thuis: publieke ruimte daar op in laten richten
- Hardst roependen: niet teveel aandacht krijgen

Gemeente

- Kans: de dorpen meer zeggenschap geven, stukje groen doen zelf, maar de gemeentelijke cultuur zit tegen, zelf teveel in handen, zakelijke cultuur.
- Gemeente zoekt geen aansluiting bij verenigingen, leefbaarheid. Wel verandering.
- Gemeente verliest binding met sociale structuren

Weststellingwerf

Bevindingen Veldtocht Visie

- De Stille ...
- Ze komen allemaal terug ...
- Onbekendheid gebied
- Tussengebied, overgangsgebied
- Masculien, stabiel, zelfbewust bestuur, maar ambitie?
- Gesloten gebied "frontier" mentaliteit, eigenzinnig
- Toerisme: doe maar, denk groot
- Economie: wat is dat toch dat we niet iedereen "Heerenveen" horen laten vallen?
- Fusie: urgentie of noodzaak niet geformuleerd
- Waarschijnlijk red je het nog wel een tijdje ...
- Groter? Kleiner kan ook ...
- Tegenstellingen worden gekoesterd

Weststellingwerf